

ענייני זהות
דילמה: יהודי ספרד במאה ה-15 – מה עושים?
פעילות לתלמידים

רקע. לא רק היחסים בין היהודים לשלטון הידרדרו - מתח השתרר גם ביחסים בין היהודים לבין הנוצרים תושבי הערים. הנוצרים ראו ביהודים **מתחרים** במסחר ובמלאכה, ותבעו מהשליטים לטהר את ספרד מיהודים ולהותיר בה רק נוצרים. המתח הזה שימש קרקע נוחה להתפתחות גל של מעשי אלימות. הוא החל ב1391 בסביליה, התפשט ברחבי ספרד, ובמהלכו נהרגו יהודים רבים. אירועים אלו מכונים **גזרות קנ"א**. בעקבות הפרעות **עזבו** יהודים רבים את ספרד ויצאו לארצות צפון אפריקה ולארץ ישראל. לעומתם יהודים אחרים **המירו את דתם**. היה אפשר לצפות שהנוצרים יקבלו בברכה את **התנצרותם** של היהודים, אך המרת הדת דווקא הגבירה את המתח בין היהודים לנוצרים. לאחר שהיהודים המירו את דתם, שוב נפתחה לפנייהם הדרך למלא תפקידי פקידות בממשל. ואולם, המוני העם ראו ב**מומרים מתחרים** - הם טענו כי יהודים אלו המירו את דתם רק כדי לזכות ביתרונות שהיו שמורים לנוצרים בלבד. לדעתם, אותם **נוצרים חדשים** לא היו אלא מתחזים. לכן המוני העם תבעו לבודד את הנוצרים החדשים, כפי שנהגו להשפיל את היהודים, ולמנוע מהם להגיע למעמד חברתי גבוה משל הנוצרים שיאיימו עליהם. היהודים המומרים גם כונו בכינוי הגנאי **מרנוס**, חזירים. על רקע זה התרחשו גילויי אלימות כלפי המומרים. טענותיהם של הנוצרים התחזקו בגלל **האנוסים**. האנוסים היו יהודים שנאלצו להמיר את דתם, אבל המשיכו לשמור על יהדותם בסתר על אף הקשיים שהיו כרוכים בכך. בעיקר השתדלו האנוסים לקיים את צום יום כיפור ולהתפלל בו - היו שהתחזו לחולים כדי שיוכלו לצום, אחרים השתדלו ללבוש ביום זה בגדים לבנים כפי שנהוג ביום כיפור. בסוכות נהגו האנוסים לצאת אל השדה ולבנות לעצמם סוכות; ולקראת פסח אפו מצות וערכו בסתר את הסדר.

מתוך: **מסע אל העבר: עולמות נפגשים**. עמ' 180 - 181

אתם בני משפחה יהודית בספרד באמצע המאה ה-15

האפשרויות העומדות בפניכם הן:

1. להישאר ולהמשיך לחיות כיהודים
2. להמיר את הדת לנצרות באופן רשמי אך להמשיך לקיים את המצוות בסתר
3. חהמיר את הדת באופן מלא ולנסות לשכוח מהיהדות כדי להשתלב בחברה הנצרית
4. לברוח לארץ אחרת

ציינו מהם **היתרונות והחסרונות** בכל אפשרות. ציינו **מהם הערכים** העומדים מאחורי האפשרויות האלה

1.
2.
3.

תשובה מנומקת: באיזו אפשרות תבחרו ומדוע?

.....